

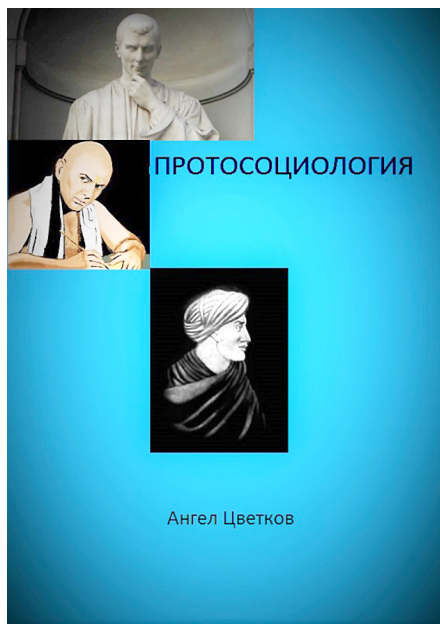
„ПРОТОСОЦИОЛОГИЯ“, ИЛИ ФИЛОСОФСКОТО НАЧАЛО НА СОЦИОЛОГИЯТА

Цветков, А. (2015). *Протосоциология*. Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“. ISBN 978-954-00-0017-6

Валентина Миленкова

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Още от първите страници на книгата се забелязва, че стилът на автора е стремежът към яснота въпреки сложната материя на книгата, и по-специално историята на науката социология. Целта е да бъде спечелена не само и единствено специализираната аудитория, като експерти, студенти и специалисти в областта, но и по-широк кръг читатели, доколкото това е възможно. Няма как да бъде постигнато разбиране без базисна подготовка по философия. Поначало това е една трудна задача за историк на социологията заради сложната философска материя. Не е случайно, че и авторът е завършил философия. Подготовката, която е получил, е добра с оглед на това, че в България има добри специалисти по история на философията. Ето защо историята на социологията е невъзможна без познаването на философията на Античността, Средновековието и Новото време. Авторите, които се разглеждат в монографията, са базисни философи. Различното, онова, което привнася нефилософски привкус към материята, са биографията и историографията, свързани с реалния живот на действително съществуващи личности, общности и общества, а това са например автори като Херодот и Тукидид.

Много хуманитарни и социални науки тръгват от философията – царицата на науките. Целта на тази книга е да покаже началото на науката социология далеч преди появата на позитивизма на Огюст Конт, Дюркем и „разбирането“ (aufklärung) на неоклантианеца Макс Вебер, смятани и за „бащи“ на новата наука за обществото. Историята на дадена дисциплина е по същество и история на понятията, които са залегнали във фундамента на тази наука. В „Протосоциология“ е уловена онази част от философията, която се занимава с темите за обществото. Древногръцката философия, която се смята за началото на философията, би могло да бъде определена и за началото на социологията. Фундаменталните автори са Платон и Аристотел: съответно първият – на „Идеалната държава“, и вторият – на „Полития“. Те са живели във време и общество, където да си социален и да се занимаваш с обществени проблеми, се е смятало за най-висш морален дълг. Демокрацията и свободомислието правят възможно както радикално новото политическо мислене, така и дават един различен поглед върху обществените проблеми. В Древна Гърция всеки трябва да участва в гласуването и управлението на държавата, с което легитимира своята включеност в социалното. Тук обаче „логосът“ измества „митоса“ и Платон и Аристотел създават научно-аскетичния поглед към обществото.

В Древния изток мислителите като Конфуций поставят морала на семейството като висш дълг на всеки човек далеч преди Макс Вебер да посочи семейството като основна клетка на обществото. Подобно прави и Аристотел, според когото ойкосът, или домашното стопанство, и тяхната съвкупност са първичният слой на държавата. Този начин на мислене е невъзможен без философската рефлексия и нейното прилагане върху реалността. Без мисленето на Платон и Аристотел е невъзможно зараждането на съвременната научна мисъл във вида, в който е днес. Това се отнася и до социологията, като самостоятелна наука.

Рефлексия и теорията в нея и до ден-днешен са предмет на спорове, които са по същество епистемологически. Интернализмът и екстернализъмът в науката са епистемологически проблеми, както е посочено и от автора. Дали мисленето върви само за себе си, без историческия контекст, или е зависимо от контекста на времето, в което живеят мислителите, е проблем, нерешен и до днес. Чистата мисловна структура на езика или това, което му придава пълнокръвие, са дилема на познанието, които остават въпроси с отворени решения.

Средновековието придава пределната абстрактност на мисленето в опозиция на един свършен свят на Бог, в който всичко е създадено, дори и хаосът от „нищото“. Твърди се, че Средновековието е променило коренно интерпретацията на проблемите за битието и обществото, в които раят и адът са две взаимно изключващи се категории на съществуване на човека, като в основата е човешкият избор.

По-нататък се пренасяме в света на Новото време, в което философи като Франсис Бейкън и Джамбатиста Вико налагат една нова интерпретация на проблемите, свързани със заобикалящия ни свят. Те не напускат пределите на философията, но вървят в опозиция на Аристотел. И двамата автори пишат „Нов органон“, и двамата се стремят да спасят мисленето от предразсъдъците, от заблужденията на философите. Търси се „новата наука“, създават се емпиричната философия, индуктивното мислене, обръща се поглед, върху историята на обществата. Развенчават се идоли, създавани и градени най-вече от средновековната философия, в известен смисъл изопачила ученията на античните философи, и особено Аристотел, издигнат благодарение на Тома Аквински (ангелския доктор) в култ от католическата църква.

Емпиричната философия и нейната еманация в лицето на позитивизма са в основата на създаването на социологическата наука. Индуктивният начин, популярната и научната индукция са в основата на социологическите методи, като неин основен философски замисъл. Това е едната страна, т.е. да се разсъждава върху данни, а не върху предварително изградени нагласи и твърдения. Другата е, че голямото надграждане води до дедуктивен подход, в който генерализациите няма как да бъдат изцяло опитно проверени. „Разбиращата“ социология на Вебер представлява нещо подобно. Субективният аспект на интерпретацията на факти и социални явления ще доведе до най-големия разрыв в социологическата теория, като се изграждат едни теоретични конструкти, които не могат да бъдат отхвърлени, защото обясняват социалния свят по начин, който не може да бъде изведен по индуктивен път.

Изводът, който бихме могли да направим от четенето на тази книга, освен запознаването с автори, които са значими не само за древността, но и за нашето съвремие, както за философията, така и за социологията е, че теорията в социологията се развива посредством развитието на философското мислене. Това е единственият начин социологията да „изплува“ във фундаментални висоти, тъй като теоретичният багаж на немалка част от съвременните социолози, верни на позитивизма, остава в XVIII – XIX век.

Друго, което е важно да се отбележи, е присъствието на автори, чийто принос остава малко встрани, но те са важни за развитието на научното знание и философия на историята – автори като Чанакия, Макиавели и Ибн Халдун. Те остават без особено признание заради своята различност или поради това, че отношението към тях е свързано с известни предразсъдъци. Светът на Макиавели например, с неговия модел на управление на държавата в лицето на владетеля, е заклеймяван поради сходството с йезуитството. Но един безпристрастен поглед би го оценил като един от нашите съвременници, показващи света на политическото поле като такова, което функционира по свои собствени правила. Властта невинаги е толко-

ва рационална и нейното запазване зависи от фактори извън ценностните системи на традиционната религия и дори хуманизма.

В заключение може да се каже, че авторът на „Протосоциология“ се опитва да засегне много теми, които се прокрадват покрай великите мислители и философи, или както казваше Кант, че бихме могли да открием в техните учения неизказани неща, които те самите не са предполагали, че са изrekli, или към които са ни насочили.

“PROTOSOCIOLOGY” OR THE PHILOSOPHICAL BEGINNING OF SOCIOLOGY

Tsvetkov, A. (2015). *Protosotsiologiya*. Blagoevgrad: Universitetsko izdatelstvo „Neofit Rilski“. ISBN 978-954-00-0017-6

✉ **Prof. Valentina Milenkova, DSc.**
South-West University “Neofit Rilski”
66, Ivan Mihailov St.
2700 Blagoevgrad, Bulgaria
E-mail: vmilenkova@swu.bg